

Пономаренко Марина Володимирівна

Аспірант, кафедра конституційного
та міжнародного права, ХНУВД

ЩОДО СУТНОСТІ МІНІСТЕРІАЛІЗМУ В ДОКТРИНІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Якщо питанню теоретичного обґрунтування парламентаризму в сучасній науці конституційного права приділено значну увагу, то проблема міністеріалізму і його місце залишається за межами ґрунтового дослідження. Актуалізації даному питанню сприяють реалії сучасної державності, які свідчать про концентрацію найголовніших повноважень в органах виконавчої влади.

Наукові дослідження зарубіжних і вітчизняних авторів останніх років значно розширили наші знання з досліджуваної проблематики. Проте основна увага і досі акцентується на явищі парламентаризму як основи державотворчої практики. А отже розуміння міністеріалізму залишається поза увагою, що не відповідає вимогам сьогодення, адже провідна роль уряду в державному механізмі розвинених країн, таких як Великобританія, Німеччина та ін. свідчать про конструктивні зміни в державотворчій практиці. Практика розвинених європейських країн засвідчує, що класичний парламентаризм стає набутком минулого. З огляду на зростаючі обсяги нормотворчої діяльності представницькі органи «приречені» поступатись навіть у цій традиційній для них сфері діяльності виконавчим структурам. Посиленню впливу урядових органів сприяє і зростання соціально-регулюючої ролі держави, адже саме уряд здатен швидше реагувати на динаміку суспільних відносин, в той час як парламенту характерна певна послідовність і нескvapність у вирішенні важливих питань. Отже, тенденціями у розвитку міністеріалізму є:

- Поступове перебирання урядом провідної ролі у правотворчості та політичному житті країни (право законодавчої ініціативи, право відзначати

певні законопроекти як термінові, право глави уряду підписувати закони, право уряду приймати закони або інші акти, що мають силу законів);

- Розширення засобів впливу на законодавчий орган з боку уряду та перш за все з боку Прем'єр-міністра;

- Заміна гласності в діяльності уряду на проведення засідань «за закритими дверима»;

- Поступовий відхід від колегіальних засад у роботі уряду і зосередження всієї урядової влади в руках Прем'єр-міністра та його заступників.

Посилення ролі виконавчої влади та зміцнення її повноважень за рахунок законодавчої влади пояснювалось і до цього часу іноді пояснюється політологами і державознавцями об'єктивним наслідком сучасного розвитку країн.

Проте все ж не слід недооцінювати роль парламенту в державному механізмі. Учені-державознавці виділяють декілька напрямків, які виявляють діаметрально протилежне ставлення до питання про місце парламенту та уряду в системі державного владування. Перший з них виходить із теорії «верховенства парламенту»; другий – теорії «рівноваги влад»; третій – з теорії розподілу влад, яка втілюється в системі стримувань і противаг; четвертий – з теоретичного обґрунтування «кабінетного правління», що розуміється як «верховенство кабінету (уряду)»; п'ятий – з концепції «раціоналізованого» парламентаризму. Значна кількість поглядів і теорій щодо місця і ролі парламенту та уряду в житті країни свідчить про неузгодженість позицій і ставлення до даних інституцій. На нашу думку, дану проблему слід розглядати через «загальну теорію правління», рівнозначними складовими частинами якої будуть виступати законодавча та виконавча гілки влади (не слід ототожнювати з теорією рівноваги, так як вона є складовою частиною), а вже у відповідності до того, який з елементів – парламент чи уряд – буде займати центр суспільно-політичного життя, матиме сенс та чи інша теорія на практиці.

Таким чином якщо виходити з розуміння парламентаризму та міністеріалізму як двох невід'ємних складових загального явища правління, то ці категорії можна тлумачити з двох позицій. У широкому плані вони еволюціонують, починаючи від здогадок прадавніх і давніх мислителів з питань організації державної влади до раціонально-логічних форм мислення, виникнення політико-правової науки.

У вузькому розумінні – це комплекс політико-правових ідей та сама державотворча практика, що орієнтується на створення інституціонально-правових умов функціонування держави, у яких забезпечувалося б верховенство парламенту (парламентаризм) чи уряду (міністеріалізм).

Використана література: 1. Георгица А. З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії та практики. – Чернівці.: «Рута», 1998. – 484 с.; 2. Державне управління: основи теорії, історії і практика: навчальний посібник/ В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи/ За заг. ред. Надолішнього П. І., Бакуменка В. Д. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.; 3. Каневський О. С. Парламентаризм і розподіл влад //ВестникСевГТУ, вып. 17, 1999. – ст. 86 – 92; 4. Олуйко В. М. Парламентське право України: проблеми теорії та практики. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 216 с